

Dr hab. Magdalena Florek

**Recenzja rozprawy mgr Ewy Zadęckiej
pt. „Możliwości zastosowania koncepcji *slow city* w zarządzaniu rozwojem małych miast”,
przygotowanej w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie
pod kierunkiem prof. UEK dr hab. Andrzeja Szromnika
i promotora pomocniczego dr. Sebastiana Brańki**

1. Przedmiot recenzji i podstawa formalna

Przedmiotem niniejszej recenzji jest rozprawa doktorska pt. „Możliwości zastosowania koncepcji *slow city* w zarządzaniu rozwojem małych miast”, omawiająca istotę, możliwości oraz znaczenie idei *slow city* dla zarządzania i rozwoju małych miast w Polsce. Rozprawa mieści się merytorycznie w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości (zgodnie z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. Z 2018r. poz.1669, z późn. zm.).

Podstawę formalną niniejszej opinii stanowi pismo Dyrektora Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie prof. dr hab. inż. Stanisława Popka z dnia 5 czerwca 2023 r. o powołaniu na recenzenta.

Postępowanie wszczęto w oparciu o Ustawę z dnia 14.03.2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2017r., poz.1789, z późn. zm.), zatem kryteriami oceny rozprawy zgodnie z art. 13 ust. 1. Ustawy jest odpowiedź na pytanie czy stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, czy wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także czy potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez jej autora.

2. Ocena wyboru tematu rozprawy

Temat rozprawy jest ważny i aktualny z punktu widzenia poszukiwania najskuteczniejszych koncepcji wspierających zarządzanie i rozwój małych miast. Chociaż w literaturze przedmiotu wiele uwagi poświęca się studiom miejskim, stosunkowo rzadziej ów nurt badań dotyczy miast małych (z reguły definiowanych jako miasta o liczbie mieszkańców pomiędzy 20 a 50 tysięcy). Spośród wielu koncepcji i modeli rozwoju miast, jakie uformowały się w ostatnich latach (np. *eco-city*, *smart city*, *green city*, *creative city*, *sustainable city*), koncepcja *slow city* wydaje się szczególnie adekwatna do zarządzania małymi miastami, a zainteresowanie nią w polskiej literaturze przedmiotu zwiększyło się w ostatnich piętnastu latach, w dużej mierze wraz z przystępowaniem miast polskich do międzynarodowej sieci *Cittaslow*.

Z jednej strony zatem istnieje potrzeba szczegółowej analizy samej koncepcji z teoretycznego punktu widzenia, z drugiej, na bazie już zdobytych przez polskie samorządy doświadczeń, rodzi się pytanie jakie korzyści koncepcja *slow city* przynosi małym miastom, w jaki sposób przyczynia się do rozwiązywania ich problemów rozwojowych, jakie generuje szanse i zagrożenia.

W przedłożonej do oceny rozprawie, Autorka analizuje zatem możliwości i potencjał wdrażania oraz podejmuje próbę oceny korzyści zastosowania koncepcji *slow city* w zarządzaniu rozwojem małych miast w Polsce.

3. Cel rozprawy, hipotezy badawcze i metodyka badań

Celem głównym rozprawy jest ocena możliwości i sposobu wykorzystania koncepcji *slow city* w zarządzaniu rozwojem małych miast – z perspektywy miast należących do Polskiej Krajowej Sieci miast *Cittaslow*. Tak określony cel dobrze koresponduje z tematem pracy i jest sformułowany prawidłowo. Autorka przedstawia także trzy typy celów uszczegóławiających cel główny, są to: cel teoretyczny, siedem celów poznawczych i cel użytkowy. Z celami powiązanych jest dziesięć pytań badawczych (należy umieścić przy nich znaki zapytania). Pomiedzy celami i pytaniami badawczymi istnieje spójność.

Hipoteza główna „Wdrożenie koncepcji *slow city* stanowi szansę rozwoju dla małych miast” sformułowana jest z jednej strony szeroko (zastanawia tu sposób operacjonalizacji pojęcia „szansa”), z drugiej strony bezpośrednio koresponduje z pyt. badawczym 7, zawężając zakres rzeczywistych rozważań w pracy. Hipotezie głównej towarzyszy aż dziesięć hipotez szczegółowych, ściśle związanych z postawionymi przez Doktorantkę pytaniami badawczymi. Należy zwrócić uwagę, że każda z hipotez H_1 , H_2 , H_3 , H_7 dotyczy dwóch kwestii (np. jakość życia i promocja – H_1 , przyjęcie i wdrażanie – H_3), dlatego Autorka powinna podać merytoryczne uzasadnienie, dlaczego zagadnienia, których dotyczą poszczególne hipotezy, zdecydowała się potraktować łącznie. W Hipotezie 6 Doktorantka zakłada się istnienie „konkretnych” korzyści dla miast – jest to zbyt ogólne i nieostre określenie by można je sprawdzić jednoznacznie poprzez weryfikację hipotezy (czy Autorka zaproponowała wybór „niekonkretnych korzyści” jako opcji odpowiedzi w kwestionariuszu?). Hipoteza 7 z kolei wydaje się zbyt ograniczająca, sprowadzając promocję miasta do wykorzystania wspólnego logo Stowarzyszenia *Cittaslow*. Nieprecyzyjnie sformułowana jest także Hipoteza 10, która dotyczy podobnych problemów rozwojowych jakie występują w małych miastach i miastach sieci *Cittaslow*. Powstaje pytanie jak Autorka rozumie owe podobieństwo i jak zamierza je zmierzyć.

Metodykę badań Doktorantka opisuje dopiero w rozdziale V, co znacząco utrudnia lekturę rozprawy. W rozdziałach I-IV rodzi się bowiem wiele pytań, na które odpowiedzi (nie zawsze wyczerpujące) znajdujemy w połowie pracy. Opis metodyki badań, mimo że zasadniczo odpowiedni do uzyskania odpowiedzi na pytania badawcze i osiągnięcie celów pracy, nie jest miejscami wystarczająco szczegółowy. Przykładowo, jeśli chodzi o badania dokumentów strategicznych małych miast w Polsce, Autorka nie podaje informacji o liczebności populacji wyjściowej, tj. liczbie małych miast w Polsce (wg której definicji?); wskazuje na wybór losowy,

ale był to w istocie dobór warstwowy (w którym nieznanym jest sposób przeprowadzenia doboru losowego w ramach województw). We wstępie Autorka podaje, że w Polsce jest 979 miast (dalej w pracy znajdujemy informację, że 944 - obie prezentują odmienny stan czasowy, z pewnością związany ze zmianami w trakcie przygotowywania rozprawy), i że większość to miasta małe (ale nie dowiadujemy się, ile ich jest). Wykorzystując analizę treści, należałoby podać więcej szczegółów metodycznych (np. czy wyszukiwano słowa kluczowe, jakie? itp.).

Jeśli chodzi o zakres podmiotowy badań, Autorka nie precyzuje go prawidłowo (mówi tu bowiem o celu badań ankietowych), a ponadto wprowadza w tym miejscu pojęcie atrakcyjności koncepcji *slow city*, co nie ma swojego odzwierciedlenia w celach i hipotezach badawczych. Jeśli używa takiego terminu, konieczne jest jego wyjaśnienie w kontekście innych stosowanych pojęć.

Niewątpliwie, aby zrozumieć w pełni proces badawczy podjęty przez Doktorantkę, pomocny byłby schemat, z którego jasno wynikałoby jakie metody i techniki badawcze służą konkretnym celom i hipotezom oraz jakie jest ich miejsce w logice badawczej (np. zastanawiające jest, dlaczego Autorka rozpoczyna swoje rozważania od weryfikacji H_{10}).

4. Ocena struktury pracy, formalna i merytoryczna wartość rozprawy

Na pracę o objętości 361 stron, składają się: wstęp, siedem rozdziałów, podsumowanie, bibliografia, spis tabel i rysunków oraz załącznik zawierający autorski kwestionariusz ankiety. Układ rozdziałów jest logiczny (poza wspomnianą wątpliwością na temat umieszczenia metodyki badań), chociaż miejscami zbyt szczegółowy poprzez zastosowanie układu trójstopniowego (np. nie ma potrzeby rozdzielania podrozdziału 3.3. na kolejne).

Wstęp jest krótki, przedstawiający najważniejsze punkty rozprawy. Wskazane byłoby tu szersze nakreślenie kontekstu podjętej tematyki oraz głębsze uzasadnienie jej wyboru. We wstępie brakuje bowiem określenia luk badawczych i aplikacyjnych, które Autorka poprzez swoją pracę planowała wypełnić.

W rozdziale pierwszym Autorka syntetycznie przedstawiła uwarunkowania rozwoju małych miast, wychodząc od pojęcia małego miasta, jego funkcji, a także pokrótce przedstawiając pozycję i rolę małego miasta w polskim systemie osadniczym, polskiej polityce miejskiej oraz Unii Europejskiej. Przedstawiła także pojęcie rozwoju lokalnego wraz z klasyfikacją jego czynników, kończąc na zaprezentowaniu i porównaniu współczesnych koncepcji rozwoju małego miasta. Autorka prawidłowo systematyzuje przegląd źródeł podając syntetyczne rozstrzygnięcia i wnioski. Niedosyt budzi podrozdział 1.3.3, w którym nazbyt skrótowo Doktorantka potraktowała politykę miejską szczebla krajowego, a przede wszystkim Unii Europejskiej. Na potrzeby dysertacji Autorka przyjęła jedno kryterium (liczba mieszkańców) wyodrębnienia (i tym samym zdefiniowania) małego miasta (ośrodek miejski liczący do 50 tys. mieszkańców), jednak nie podała argumentów za tym wyborem. Można się jedynie domyśleć na podstawie dalszej lektury, że wiąże się to z faktem, że miasta *Cittaslow* to miasta nie przekraczające 50 tys. mieszkańców. Jest to tym bardziej istotne, że w kolejnym rozdziale Autorka prezentuje wybrane przez siebie miasta do badania, wskazując, że 14 z nich z liczbą

mieszkańców pomiędzy 20 a 50 tys. są zaliczane do klasy wielkościowej miast średnich. Nie jest też jednoznaczne, czy w dalszej części rozdziału przywołując różne dane na temat małych miast, Doktorantka kieruje się wybranym przez siebie kryterium czy kryteriami podziału jednostek administracyjnych stosowanymi przez GUS i ONZ. Generalnie, rozdział pierwszy stanowi dobre wprowadzenie do tematyki pracy, dotyka istotnych z punktu widzenia celów pracy zagadnień. Ponieważ jednak każdy rozdział w rozprawie doktorskiej służy konkretnemu etapowi rozważań, powinien zostać krótko podsumowany.

Rozdział drugi poświęcony jest problemom rozwojowych małych miast w Polsce. Autorka prezentuje tu pierwszą część swoich badań dotyczących identyfikacji owych problemów na podstawie analizy dokumentów strategicznych miast. Autorka nie podaje szczegółów metodycznych procesu badawczego, które w pewnym stopniu wyjaśnione są w dalszej części pracy, można się jedynie domyślać, że była to analiza treści. Nie jest też jasne, w świetle przyjętej definicji małego miasta, dlaczego autorka stosuje podział na miasta do 20 tys. mieszkańców i w przedziale 20-50 tys. W rozdziale przyjęto, że identyfikacja problemów rozwojowych będzie bazować na analizie czynników wewnętrznych (słabych stron). Podejście to wydaje się ograniczające, ponieważ problemy te mogą wynikać wprost z uwarunkowań zewnętrznych, co Autorka sama częściowo przyznaje, przytaczając raport opracowany przez Biuro Związku Miast Polskich. Z pewnością należałoby się odnieść do takiego założenia metodycznego. Należy przyznać, że Autorka wykonała dużą pracę, analizując aż 160 strategii rozwoju, prezentując przy tym syntetycznie wyniki analizy w ramach poszczególnych przekrojów. Ich prezentacja jest przejrzysta i wartościowa. W rozdziale brakuje jednak podsumowania (choćby krótkiej tabeli zbiorczej z procentowanym rozkładem wyników badań) i wniosków z tych badań, które stanowiłyby tło dla tematyki pracy. W końcowej części rozdziału Autorka wskazuje problemy społeczne jako zbieżne ze wspomnianym raportem, jednak nie wskazuje konkretnie o które chodzi, a w dalszej części rozprawy skupia się na zjawisku kurczenia się miast (w Tabeli 21 nie ma mowy wprost o tym zjawisku, pojawiają się potencjalne skutki m.in. depopulacji). Stąd pojawia się pytanie, dlaczego właśnie tym zmianom demograficznym poświęcono dodatkową uwagę? Jak wspomina Autorka, proces depopulacji ma oczywiście duże znaczenie w kontekście zrównoważonego rozwoju i z pewnością jego ranga podyktowała ów wybór, jednak konieczna wydaje się tu głębsza analiza sytuacji. W dalszej części pracy Autorka przyznaje bowiem, że miasta należące do sieci *Cittaslow* mierzą się zarówno z wzrastającą liczbą mieszkańców, jak i ich utratą. Odmienna sytuacja tych miast generuje konieczność odmiennych rozwiązań. Wyjaśnienia wymaga w związku z tym rysunek 8, w którym Autorka przedstawia (przez siebie zidentyfikowane? Czy zainspirowane wnioskami P. Śleszyńskiego?) przyczyny depopulacji małych miast. Na końcu, w jednym zdaniu wspomina, że analiza strategii rozwoju miast wskazała, że brak jest strategii, które odpowiadałyby na zjawisko kurczenia się miast.

Rozdział trzeci prezentuje genezę koncepcji *slow city* i sposób jej usankcjonowania w praktyce. W tej części pracy Autorka przedstawia własną definicję *slow city*, chociaż nie odnosi się w tym kontekście do rozważań z podrozdziału 1.5., ani do definicji zaprezentowanych przez innych autorów. Zaproponowana ostatecznie definicja ściśle wiąże się z formą instytucjonalną ruchu *Cittaslow*, co natychmiast rodzi pytanie czy miasto może być identyfikowane jako *slow*

city poza siecią *Cittaslow*? W dalszej części pracy Autorka dość szczegółowo opisuje komponenty i wymiary omawianej koncepcji. Biorąc pod uwagę, że w rozdziale piątym dowiadujemy się, iż sformułowanie definicji było celem teoretycznym pracy, proces dochodzenia do finalnego teoretycznego ujęcia koncepcji jest nader istotny. Bez takiego przygotowania trudno dyskutować z zaproponowaną przez Autorkę definicją. Podrozdział 3.3. z kolei (sam tytuł rozdziału jest sformułowany niefortunnie) poświęcony jest kwestiom organizacyjnym *Cittaslow* i szczegółowo zbiera informacje na temat kwestii formalnych funkcjonowania Stowarzyszenia na świecie i w Polsce, a także procedury certyfikacji miast. Wyjaśnienia wymagają tutaj dwie kwestie – relacje pomiędzy Polską Krajową Siecią Miast *Cittaslow* oraz Stowarzyszeniem „Polskie Miasta *Cittaslow*”, a także obecność gminy wiejskiej w sieci. W dalszej kolejności Doktorantka charakteryzuje wszystkie miasta należące do sieci *Cittaslow*, prezentując ich układ przestrzenno-funkcjonalny oraz zasoby naturalne i kulturowe, w ten sposób tworząc syntetyczny obraz sytuacji Sieci w Polsce. Drobnym uchybieniem jest sposób zaprezentowania procedury certyfikacji – warto albo numerować etapy albo je nazywać (na schemacie widzimy tylko „Etap I” i „Etap po przyjęciu”).

Kolejny rozdział, czwarty, jest rozwinięciem analizy koncepcji *slow city*, tym razem z perspektywy zarządzania i rozwoju, omawiającym wybrane zagadnienia (partycypacja społeczna, marka miasta, przeobrażenia przestrzenne, zrównoważony rozwój). Podrozdział 4.1. traktuje o zarządzaniu miastem zgodnie z omawianym podejściem. Warto byłoby odnieść się w rozważaniach do podrozdziału 1.5. i wskazać różnice między *slow city* a innymi koncepcjami, by podkreślić, czym owe podejście wyróżnia się od innych. Ponownie Autorka powołuje się na analizę dokumentów strategicznych, a nawet „różnych” stron internetowych urzędów miast i gmin sieci *Cittaslow*, bez podania metodyki badania. I tak, omawiając kwestie partycypacji społecznej, nie wiadomo, czy Doktorantka przedstawia własne propozycje korzyści dla uczestników procesu partycypacji i odnoszą się one bezpośrednio do miast *slow city*, czy są po prostu adaptacją do miast *slow city*. Autorka przedstawia swoje spostrzeżenia co do prowadzenia oceny jakości zarządzania miastami, ale ponownie nieznane jest źródło takiego wniosku. Kolejny podrozdział poświęcony jest znaczeniu *slow city* dla marki miast, ale także samej marce *Cittaslow*. Autorka w dosyć tradycyjny sposób omawia istotę marki miasta (znajdują się tu pewne dyskusyjne stwierdzenia), przechodząc do struktury marki *Cittaslow*. To ciekawa perspektywa i próba nakreślenia istoty marki *Cittaslow*, której rozwinięcie znajdujemy w dalszej części rozdziału. W nim pojawiają się jednak pewne wątpliwości – Autorka przedstawia wizję/drzewo marki, jednak jej/jego struktura jest niezrozumiała (dlaczego wyodrębniono trzy obszary? Jaka jest teoretyczna podstawa tego podziału? Czy to są cele, wartości, itd.?). Wspomina dalej o tożsamości miast sieci, tym razem tylko w kontekście teoretycznym, a nie określenia tożsamości samej marki *Cittaslow*. Dalej przedstawia narzędzia budowania wizerunku marki *Cittaslow*, ale w centrum graficznej ich ilustracji umieszcza markę miasta (nie markę Stowarzyszenia). Drobiazgiem już jest fakt, że logo jest elementem systemu identyfikacji wizualnej (są one na rysunku potraktowane oddzielnie). W kontekście dyskusji nad wizerunkiem i dalej promocją marki *Cittaslow*, niezwykle wartościowe byłoby określenie poziomu rozpoznawalności marki ruchu *slow city* i samego Stowarzyszenia (marki) *Cittaslow*.

Niewątpliwie rzucałoby to światło na omawiane aspekty marketingowe. I tutaj Doktorantka wspomina, że „promocja nie jest zapisanym w ustawie zadaniem własnym władz lokalnych”, tymczasem Art. 7 ust. 1 pkt 18 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95) mówi, że „Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: promocji gminy”. Autorka w podrozdziale przedstawia także grupy docelowe i narzędzia stosowane przez członków Stowarzyszenia. Wnioski, które zaprezentowane są w tej części pracy, bywają niepoparte źródłami: pojawiają się stwierdzenia: „przeważa przekonanie”, „powszechnie wiadomo”. Kolejny podrozdział omawia przeobrażenia przestrzenne w miastach *slow city*, w którym Autorka zebrała interesujące informacje, warto byłoby je opatrzyć własnym komentarzem oraz uzasadnić podjęcie tego aspektu rozważań. Na ostatnią część rozdziału czwartego składa się opis *slow city* jako koncepcji odpowiadającej zasadom zrównoważonego rozwoju. To ważny fragment, który w zasadzie mógłby rozpocząć przemyslenia w rozdziale. Dość wyczerpująco Doktorantka przedstawia istotę, cele i zasady zrównoważonego rozwoju, próbując odnieść się także do wspólnych cech z koncepcją *slow city*. Wartościowe byłoby bardziej systemowe ujęcie, na przykład poprzez zestawienie poszczególnych celów zrównoważonego rozwoju z celami i cechami *slow city* i własnego podsumowania tych rozważań.

Rozdział piąty omawia cele, pytania i hipotezy badawcze oraz metodykę badań własnych. Swoje uwagi na ten temat przedstawiłam w punkcie 3 niniejszej recenzji. Pragnę jedynie dodać, że w hipotezach, celach i/lub pytaniach badawczych, brakuje odniesienia do zrównoważonego rozwoju, a stał się on swego rodzaju osią rozważań. Zwracam też uwagę, że źródło i sposób sformułowania hipotezy powinny mieć swoje uzasadnienie bądź to w literaturze, bądź innych źródłach, co być może wyjaśniłoby wspomniane już wyżej jednoczesne ujęcie dwóch wątków w czterech hipotezach szczegółowych. Bardzo dobrze należy ocenić uzasadnienie wyboru tematu - szkoda, że część z tych rozważań nie została przedstawiona we wstępie rozprawy. Ciekawym argumentem, wartym głębszej analizy w przyszłości, jest sam fakt konieczności przynależności do sieci jako formy uczestnictwa w globalnym świecie i źródła rozwoju.

Rozdział szósty to prezentacja części wyników badań dotyczących problemów rozwojowych miast członkowskich polskiej sieci *Cittaslow*. Autorka szczegółowo przeanalizowała dokumenty strategiczne miast Sieci, wyodrębniając problemy w czterech sferach funkcjonowania miast. Na początku rozważań powinna była poczynić jedno ważne założenie metodyczne, że problemy miast są dla Niej tożsame ze słabymi stronami identyfikowanymi w analizowanych dokumentach. Z przeprowadzonego skrupulatnie przeglądu jawi się obraz nie tylko typów problemów, ale także kierunków ich rozwiązywania wyrażanych w celach strategicznych. Autorka określa podobieństwo owych problemów rozwojowych w dwóch grupach zestawiając je w tabeli końcowej, unikając jednak rozstrzygnięć statystycznych, jest to więc ocena jakościowa/ekspercka, ale doprowadzająca do weryfikacji H_{10} .

Ostatni rozdział poświęcony jest ocenie atrakcyjności (uwaga jak wyżej) koncepcji *slow city* dla małych miast i weryfikacji pozostałych hipotez szczegółowych (w zasadzie każdej hipotezie odpowiada jedno pytanie w kwestionariuszu ankiety). Pragnę zwrócić uwagę, że wprowadzenie

do tej części pracy ma znamiona raportu badawczego, więc w przyszłości należałoby lepiej dopasować styl opisu podjętych badań. Niewątpliwie zasługą Doktorantki jest przeprowadzenie wyczerpującego badania – przebadła wszystkie miasta należące do Sieci, co z tego punktu widzenia pozwala na rzetelną ocenę. Jeśli chodzi o sam kwestionariusz ankiety, nasuwa się pytanie czy był on testowany przed badaniem, ponieważ niektóre sformułowania mogły nie być zrozumiałe (np. pytanie o „słabe podstawy teoretyczne koncepcji” czy „produktywne nastawienie do koncepcji i unifikacja działań”) oraz czy pytania zostały sformułowane na podstawie przeglądu literatury. Autorka w badaniu zastosowała skalę Likerta, co powinna przyznać i uzasadnić wybór (np. że to skala służąca badaniu postaw; wyjaśnić, dlaczego pięciostopniowa), także w kontekście prowadzonej analizy czynnikowej. W rozdziale Autorka pytanie po pytaniu prezentuje wyniki ankiety. W mojej ocenie sposób prezentacji wyników badań jest zbyt szczegółowy (zdecydowanie wystarczyłby opis zbiorczy odpowiedzi bez prezentacji każdego pytania w formie słownej i graficznej). Wyjaśnienia wymaga sposób analizy rozkładu odpowiedzi w kontekście wyciąganych wniosków. Autorka mówi o „najczęstszych” odpowiedziach, ale nie wyjaśnia w jaki sposób je analizuje (można się domyślać, że sumuje opcje „zdecydowanie tak” + „raczej tak”). W konsekwencji wyraźna sprzeczność zachodzi w interpretacji wyników związanych na przykład z H_1 - w zależności od tego czy Autorka sumowała pojedyncze odpowiedzi, czy respondenci wybierali trzy najistotniejsze motywy przy wyborze koncepcji *slow city*, uzyskała różne wyniki. Wybrany sposób analizy odpowiedzi rodzi jeszcze inny, podstawowy problem – otóż proste zliczanie odpowiedzi, może prowadzić do dyskusyjnych wniosków – przykładowo na podstawie wyników badań w tabeli 149, Autorka „wyżej” ocenia odpowiedź korzyści z „promocji historii i tradycji miasta” (16 odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 17 „raczej tak” = 33) niż „poprawę wizerunku miasta” (20 odpowiedzi „zdecydowanie tak” i 12 „raczej tak” = 32), tym czasem więcej osób zdecydowanie zgodziło się z drugą opcją. Odpowiedzi uzyskane za pomocą skali Likerta można analizować w różny sposób (np. w najprostszej wersji można je sprowadzić do wyprowadzenia średniej z uzyskanych odpowiedzi), który powinien być dopasowany do celów badania. Warto jednocześnie podkreślić, że druga hipoteza badawcza (H_2) została dodatkowo zweryfikowana przy pomocy analizy czynnikowej. Wątpliwość na tym etapie budzi sens jej zastosowania – przy 7 zmiennych, redukcja nie była konieczna, co pokazały uzyskane wyniki. W przypadku pozostałych hipotez, co do których zastosowano analizę czynnikową, jej wykorzystanie jest uzasadnione i na podstawie przedstawionych wyliczeń wydaje się, że przeprowadzona została prawidłowo i pozwoliła na rzetelną weryfikację hipotez. Niezrozumiała jest natomiast interpretacja H_5 , która mówi o wydatkach związanych z przyjęciem i wdrażaniem koncepcji *slow city*, ponieważ pytania w kwestionariuszu dotyczą ogólnie kosztów (nie tylko w znaczeniu wydatków finansowych) implementacji koncepcji *slow city* (np. krytyka samorządu za realizację założeń koncepcji). Doktorantka mimo to, częściowo pozytywnie weryfikuje tę hipotezę. Wątpliwość budzi także sposób weryfikacji hipotezy głównej. Autorka wysuwa bowiem jedynie ogólny wniosek, że można ją zweryfikować pozytywnie na podstawie przeprowadzonych analiz i badań. Wydaje się, że najbliższa weryfikacji hipotezy głównej jest analiza korzyści jakie osiągają miasta w wyniku przystąpienia do Sieci. W tym punkcie konieczne są dodatkowe wyjaśnienia. W ostatniej części

rozdziału, Autorka syntetycznie ujmuje wnioski płynące z badań własnych, które nakreślają spójny i wspólny obraz miast wdrażających koncepcję *slow city*. Przyznaje ograniczenia, na jakie napotkała, wskazując tym samym pośrednio możliwe przyszłe kierunki badań.

Niestety, dość męczące w odbiorze tekstu są liczne literówki, błędy gramatyczne i ortograficzne, powtórzenia, urwane zdania i inne uchybienia edytorskie. Notoryczny jest brak odwołań do tabel (niektóre nie są de facto tabelami) i rysunków. Staranność przygotowania tak ważnej pracy powinna być zdecydowanie większa.

Warto nadmienić, że Autorka do przygotowania rozprawy wykorzystała aż 314 pozycji literaturowych (po eliminacji powtórzeń pozycji przez recenzenta), z czego 52 to pozycje wydane za granicą (16,5%). Literatura dobrana jest prawidłowo. Ponadto Doktorantka wykorzystała 12 aktów prawnych (trzy akty wymieniono dwukrotnie), 39 źródeł internetowych i 8 artykułów prasowych i innych udostępnionych w Internecie.

5. Konkluzja

Doktorantka w rozprawie podjęła temat ważny i aktualny z punktu widzenia dorobku analizowanej dziedziny oraz wymiaru praktycznego. Poszukiwanie skutecznych sposobów zarządzania rozwojem małych miast, w dobie problemów rozwojowych jakie napotykają, jest zagadnieniem pilnym i potrzebnym. Analiza koncepcji *slow city*, możliwości i warunków jej zastosowania, a przede wszystkim określenie korzyści jakie potencjalnie i rzeczywiście może przynieść małym miastom jest oryginalną propozycją z punktu widzenia teorii i praktyki.

Doktorantka wykazała się dobrą znajomością problematyki badawczej i literatury przedmiotu. Mimo uchybień, dostatecznie udowodniła umiejętność posługiwania się metodami badawczymi. Przedstawione w recenzji uwagi nie wpływają na umniejszenie końcowej oceny recenzowanej pracy, mają one na celu skłonienie do pogłębionej refleksji nad charakterem pracy naukowej. Przedłożoną dysertację cechują niewątpliwie duże walory praktyczne.

Przedłożona dysertacja jest poprawna z formalnego i merytorycznego punktu widzenia. Wybór problemu badawczego, sposób jego omówienia i zastosowane rozwiązania pozwalają stwierdzić, że Autorka wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości oraz potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdzam, że przedstawiona do recenzji praca mgr Ewy Zadęckiej pt. „Możliwości zastosowania koncepcji *slow city* w zarządzaniu rozwojem małych miast”, spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim zawarte w Ustawie z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Tym samym wnoszę o jej dopuszczenie do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

